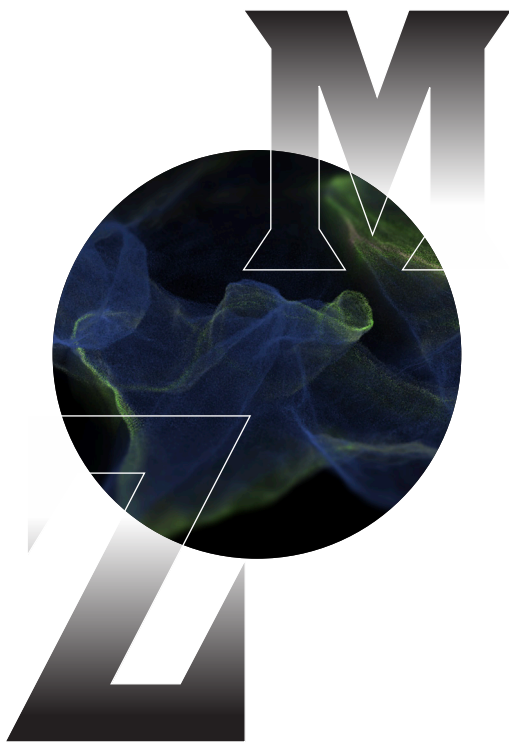

MARTINA MOON ZELENIKA

Melodija nevidljivog: zvuk Zemlje

IZ CIKLUSA ZVUK-OBJEKT

**GALERIJA MKC /
DOM MLADIH**

**Ulica slobode 28, Split
4. – 24. rujna 2025.**

Otvorenje u četvrtak, 4. rujna u 20:00

Velikom dijelu prirodnih procesa koje proučava znanost, nije moguće pristupiti direktnom prirodnom opservacijom ili uz pomoć jednostavne optičke opreme. Jedini način njihove verifikacije i analize jest putem fino baždarenih sprava odnosno aparata koje doslovno prevode određen uzorak ili pomak u frekvencije svjetla ili pak pokreta koje ljudsko oko vidi. Takvi aparati su, primjerice, seizmografi, termometri, barometri, spektrometri, no i razni aparati koji se koriste u medicinskoj dijagnostici, poput elektroencefalograma i oksimetara, koji prevode pokrete, temperaturu, tlak, frekvencije boje ili stanje kisika u organizmu. Da bi oni funkcionirali, između mjerenog fenomena i nas mora postojati kontinuitet.

Aparat funkcionira kao prevoditelj jednog sustava uzoraka ili dinamike u drugi. Danas, u vrijeme digitalnih jezičnih modela, koji jasno prevode jedan sustav u drugi, sprave mogu biti i digitalni i medijalizirani sustavi, navođeni od strane umjetne inteligencije. Takvi sustavi, kada su online, mogu raditi i isključivo kao autonomni prevoditelji, bez direktnih mjerenja, koristeći drugu, dostupnu, bazu podataka. No, iako ga prevode, inteligentni sustavi zapravo teško da razumiju fenomen, da uporabimo Searleovu paradigmatu Kineske sobe.¹ Searle, naime, a u raspravi da li umjetna inteligencija (UI) zna i razumije, daje usporedbu UI sa prostorijom u kojoj je zatočen čovjek koji ne razumije kineski jezik ali ima mnogo priručnika. Na osnovu rezultata, onima izvana izgleda kao da soba zna kineski jezik, dok zapravo nijedan aktivan segment ovoga procesa nije upućen u njega; niti soba niti čovjek kao procesor. Na sličan način, ni aparati ne razumiju događanja koja mjere ili pak samo prevode. Za interpretaciju je potreban čovjek.

Jedna od takvih interpretacija je rad ChORUS2 interdisciplinarnе umjetnice Martine Moon Zelenike kojeg premijerno predstavlja na samostalnoj izložbi *Melodija nevidljivog: zvuk Zemlje*. ChORUS2 pretvara satelitska tehnologija (ACE Satelit) magnetometra prateći geo-magnetsko polje i odnose magnetskog polja Zemlje, takozvanog solarnog vjetrova uzrokovanim sunčevim erupcijama u audiovizualni uzorak. Podaci, koji se osvježavaju minutno, se kreću dvosmjerno, od Zemlje pa nazad i prevode se dvaput; od fizičkog mjerenja magnetometra u digitalne podatke, prevodeći ih za internetski izlaz (*output*), potom transformiraju u audio i video u prostoru. Naime, dok prvi dio postupka provodi satelit, drugi radi umjetnica putem računalnog programa ChORUS2 (Max MSP), te popratne audio reaktivne animacije izvedene u programu TouchDesigner. Krajnji rezultati ovog dvostrukog prijevoda su, dakle; zvuk i video. Zvuk se sastoji od više frekvencija, među kojima dominiraju visoki i duboki tonovi, dok povezana animacija prikazuje česticama, nalik na Auroru borealis. Uz njih su izložena i tri crteža, koja na Inter medijalno interpretiraju vizualnu opservaciju problema.

Kako su rezultati koje autorica dobiva vrlo harmonični, te dokazuju, vrlo platonске suodnose vibracija i matematičko-glazbenih harmonija a koje zaobilaze vidljivu materiju, možemo postaviti dvije teze. Prva, da je ta harmonija prirodna, odnosno da postoji frekvencija života po kojoj i u kojoj živimo, i druga, da je ta harmonija nametnuta, tj da smo mi kao autori sprava zapravo baždariili sprave koje dokazuju ono što želimo čuti – da mi sami živimo u skladu sa biosustavom. Neovisno o tome koja ideja je bliža publici; ona koja apostrofira *New Age* filozofiju uronjenosti u Zemlju ili uzemljenosti, ili onu skeptičnu koja govori od ograničenju antropogene znanosti, odnosno, neovisno o tome da li vjerujemo da je Searleov čovječuljak u kineskoj sobi eventualno naučio kineski ili je završio kao otuđen i izoliran pojedinac na tvorničkoj traci, zvukovi koje čujemo i slike koje vidimo su nam fizički bliske. Publika u njima može i meditirati na fenomene koji nas okružuju no i lamentirati kako i zašto smo mi sami udaljeni od tih fenomena pa ih, paradoksalno prevode masivni sustavi nadzora, digitalne obrade podataka, usmjeravanja i filtracije, te niza kompleksnih odluka koje mogu biti prekinute i poremećene čak da mi to i ne znamo. No, u vrijeme porasta kapaciteta procesiranja podataka i prepoznavanja uzoraka, ovo je jedno od najključnijih pitanja. Da li prirodu proučavamo kako bi sebe umirili ili kako bi je razumjeli, predvidjeli i kontrolirali, te kakvu ulogu u tome ima tehnologija? Odnosno; nije li dovoljno biti u prirodi da bismo bili sa prirodom ili u prirodi moramo unositi vlastite aparate i strojeve kako bismo znali što je priroda da bismo eventualno mogli biti sa njom ili u njoj?

Upravo stoga što ova izložba i radovi autorice Martine Moon nudi tako otvoren pristup; u kojem znanost izaziva prirodu, odnosno donosi njene podatke, no i priroda izaziva znanost, apostrofirajući da je ipak svaka interpretacija filtrirana u samoj strukturi znanosti kao ljudske tvorevine, ovaj rad velik je izazov. On je zabavan, meditativan no potencijalno i visoko kritičan, ovisno o tome iz koje mu perspektive pristupamo.

Ana Peraica

¹ Searle, John (1980), "Minds, Brains and Programs", Behavioral and Brain Sciences, 3 (3): 417–457, doi:10.1017/S0140525X00005756

Martina Moon Zelenika (r. 1978.) je istaknuta hrvatska interdisciplinarna umjetnica, poznata po svojim inovativnim pristupima pri stvaranju umjetničkih djela. Zanima se za bitak bića i slobodu unutar okvira posthumanizma. Vješto kombinira tradicionalne crtačke tehnike s najsuvremenijim digitalnim tehnologijama. Martina Moon koristi metode sonifikacije podataka i razne umjetničke medije, uključujući proširenu stvarnost, interaktivne instalacije i audiovizualne radove. Zelenika je izlagala samostalno i na skupnim međunarodnim izložbama i festivalima u Hrvatskoj i inozemstvu. Sudjelovala je na brojnim konferencijama iz područja multimedije i znanosti, uključujući konferenciju RE:SOUND na Sveučilištu Aalborg u Danskoj 2019. i festival POSTSENSORIUM-RIXC u Rigi u Latviji 2021. godine. Diplomirala je na odsjeku za Grafičku umjetnost na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu 2001. godine, a zatim je 2006. godine magistrirala Video - nove medije na Akademiji likovnih umjetnosti i dizajna Sveučilišta u Ljubljani. Trenutno radi kao docentica na Katedri za digitalnu umjetnost Sveučilišta Algebra Bernays u Zagrebu, gdje i živi.

Tekst: **Ana Peraica**
Prijevod: **Goranka Tomčić**
Koncept izložbe i produkcija: **Martina Moon Zelenika**
Produkciju projekta i izložbe financijski su podržali
**Ministarstvo kulture i medija Republike
Hrvatske i Grad Split**
Grafičko oblikovanje: **Rafaela Dražić**
Voditeljica likovno-izložbenog programa: **Jasna Gluić**
Organizacija: **MKC Split**

Radno vrijeme galerije 9-12 i 18-21 sat,
svakog dana osim nedjelje i blagdana

